

Dialogkonferanse 22.06.26 - sammendrag av gruppearbeidene

Innspillene nedenfor er rangert etter hvor mange grupper som løftet fram de samme temaene. Temaene som går igjen i flest grupper er beskrevet først under hver overskrift.

Innhold i tiltaket

1. Fleksibilitet og individuell tilpasning (nevnt i 9 av 10 grupper)

Det tydeligste funnet fra gruppearbeidene er behovet for et fleksibelt tiltak som tilpasses den enkelte ungdom. Ungdommene er svært ulike når det gjelder alder, motivasjon, utfordringer og modenhet. Tiltaket må derfor tilpasse seg ungdommen, ikke omvendt. Samtidig må det finnes noen rammer og forventninger som gir struktur og retning.

2. Relasjoner, trygghet og tillit som grunnlag (nevnt i 8 av 10 grupper)

Gruppene er samstemte om at relasjonsbygging må komme før krav om arbeid eller utdanning. Ungdommene må oppleve trygghet, tillit og stabilitet gjennom faste voksne som tror på dem og følger dem over tid. Mange har opplevd nederlag tidligere og trenger tid til å bygge tillit før de er klare for neste steg.

3. Aktivitet som inngang til mestring og motivasjon (nevnt i 8 av 10 grupper)

Aktiviteter som gaming, fysisk aktivitet, kultur, friluftsliv og praktiske oppgaver trekkes fram som viktige arenaer for å bygge relasjoner, mestring og sosial kompetanse. Aktivitetene bør ta utgangspunkt i ungdommens interesser og brukes som inngang til arbeid, utdanning eller annen utvikling.

4. Arbeid og utdanning som langsiktig mål (nevnt i 8 av 10 grupper)

Selv om tiltaket må ha fokus på hele mennesket, mener de fleste at målet bør være arbeid, utdanning eller annen varig deltakelse i samfunnet. Overgangen til arbeid eller utdanning må være gradvis og tilpasset den enkeltes forutsetninger.

5. Tverrfaglig og helhetlig oppfølging (nevnt i 7 av 10 grupper)

Flere grupper understreker at tiltaket må omfatte mer enn arbeidsrettet oppfølging. Livsmestring, psykisk helse, økonomi, sosial fungering og praktiske ferdigheter må ses i sammenheng. Det bør være enkelt å koble på ulike kompetanser når behov oppstår.

6. Tidlig innsats og forebygging (nevnt i 5 av 10 grupper)

Mange peker på at ungdom må fanges opp allerede i ungdomsskolen, og noen mener innsatsen bør starte enda tidligere. Overganger mellom ungdomsskole og videregående skole trekkes fram som særlig sårbare.

Hvordan nå målgruppen

1. Møt ungdommene der de er (nevnt i 9 av 10 grupper)

Det mest gjennomgående innspillet er at tjenestene må være oppsøkende. Mange av ungdommene oppsøker ikke Nav eller eksisterende tiltak på egen hånd. Det foreslås hjemmebesøk, møteplasser utenfor kontor, digitale løsninger og kontakt på arenaer hvor ungdom allerede befinner seg.

2. Tidlig samarbeid med skole og andre tjenester (nevnt i 8 av 10 grupper)

Skole, Oppfølgingstjenesten (OT), PPT, psykisk helse, frivillighet og andre aktører trekkes fram som viktige innganger for å identifisere og nå ungdom som står i fare for å falle utenfor.

3. Lav terskel og rask oppstart (nevnt i 7 av 10 grupper)

Mange understreker at ventetid før oppstart må unngås. Det bør være mulig å komme raskt inn i tiltaket når motivasjonen er til stede. Flere ønsker kontinuerlig inntak og ingen ventelister.

4. Motivasjon gjennom mestring og medvirkning (nevnt i 7 av 10 grupper)

Ungdommene må få påvirke innholdet i egen prosess. Motivasjon skapes når tiltaket oppleves relevant, meningsfullt og bygger på egne interesser, styrker og ønsker.

5. Redusere stigma rundt hjelp og Nav (nevnt i 5 av 10 grupper)

Flere grupper peker på at Nav og enkelte tiltak kan oppleves skremmende eller stigmatiserende. Tiltaket bør derfor framstå som attraktivt, inkluderende og utviklingsorientert.

Oppfølging og metode

1. Relasjonsbasert oppfølging over tid (nevnt i alle gruppene)

Relasjonen mellom ungdommen og oppfølgeren trekkes fram som den viktigste suksessfaktoren. Ungdommen bør ha én eller få faste kontaktpersoner som følger dem gjennom hele forløpet.

2. Fleksibilitet i oppfølgingen (nevnt i 9 av 10 grupper)

Oppfølgingen må kunne foregå på ulike arenaer, til ulike tider og med ulik intensitet. Flere grupper mener at oppfølging ikke bør begrenses til kontortid eller kontorlokaler.

3. Tilstrekkelig tid og tålmodighet (nevnt i 8 av 10 grupper)

Mange ungdommer trenger lang tid før de er klare for arbeid eller utdanning. Gruppene advarer mot korte tiltaksperioder som avsluttes før relasjoner og utvikling har fått tid til å etablere seg.

4. Ungdommen i førerretet (nevnt i 6 av 10 grupper)

Tiltaket bør bygge på brukermedvirkning og ungdommens egne mål. Kartlegging og målsetting må skje i riktig tempo og med ungdommens aktive deltakelse.

5. Balanse mellom fleksibilitet og krav (nevnt i 5 av 10 grupper)

Det er bred enighet om at ungdommene trenger både forståelse og forventninger. Flere grupper peker på at krav ikke nødvendigvis er negativt, men at de må innføres gradvis og innenfor en relasjon preget av tillit.

Samarbeid

1. Tettere samarbeid mellom alle aktører (nevnt i alle gruppene)

Alle gruppene beskriver samarbeid som avgjørende. Nav, kommuner, skoler, helse, frivillig sektor, tiltaksleverandører og næringsliv må jobbe mer samlet rundt ungdommen.

2. Bedre informasjonsdeling og håndtering av GDPR (nevnt i 8 av 10 grupper)

Mange opplever dagens regler og praksis for informasjonsdeling som et hinder. Gruppene etterlyser bedre løsninger for samtykke og mer effektiv samhandling mellom aktørene.

3. Faste strukturer og tydelig koordinering (nevnt i 7 av 10 grupper)

Det etterlyses tydelige kontaktpunkter, faste samarbeidsarenaer og én aktør som har ansvar for koordinering. Samarbeid bør være systembasert og ikke avhengig av enkeltpersoner.

4. Næringslivet må involveres tidligere (nevnt i 7 av 10 grupper)

Arbeidsgivere bør trekkes inn tidlig i prosessen. Mange mener at ordinære arbeidsplasser er viktige arenaer for motivasjon, mestring og sosial læring.

5. Samlokalisering og felles møteplasser (nevnt i 5 av 10 grupper)

Flere grupper ønsker fysiske arenaer hvor ulike tjenester og aktører kan være samlet. Dette vil gjøre det enklere både for ungdommene og samarbeidspartnerne.

Andre innspill fra gruppene

Mest sentrale felles budskap

1. Tiltaket må være fleksibelt, individuelt tilpasset og relasjonsbasert.
2. Ungdommene må møtes der de er, både fysisk, sosialt og mentalt.
3. Arbeid og utdanning bør være hovedmål, men veien dit må være gradvis og tilpasset.
4. Relasjoner, tillit og tid er avgjørende for å lykkes.
5. Tidlig innsats og gode overganger mellom tjenester og skoleløp er viktig.
6. Samarbeidet mellom Nav, skole, helse, frivillighet og næringsliv må styrkes.
7. Næringslivet må involveres tidligere og være en aktiv del av løsningen.
8. Dagens system oppleves av mange som for rigid, fragmentert og byråkratisk.
9. Ungdommene må få medvirke aktivt i egen prosess og oppleve eierskap til målene sine.
10. Tiltaket må bygge på ungdommenes ressurser, interesser og muligheter framfor problemer og begrensninger.

Sammenslått og komprimert sammendrag av gruppearbeid

Nedenfor er det en direkte sammenslåing og komprimering av innholdet, uten omskriving, med redusert gjentakelse og med hele setninger.

Innhold i tiltaket

- Tiltaket må være fleksibelt, individuelt tilpasset og ikke standardisert. Tiltaket må tilpasses ungdommen, og ikke omvendt. Det må være mulig med et fleksibelt oppfølgingsløp, fleksible rammer og tilstrekkelig tid til progresjon.
- Det må være et tydelig mål i enden, samtidig som målet kan være individuelt og endre seg underveis. Målet er ofte arbeid eller utdanning, men også livsmestring, sosial mestring og deltakelse må være en del av tiltaket.
- Tiltaket må kombinere aktivitet, arbeid/praksis og sosial læring og mestring. Aktivitet som gaming, fysisk aktivitet, kultur og friluftsliv kan brukes som inngang til relasjon, motivasjon og mestring. Arbeidslivet gir sosial læring og mestring, og arbeidspraksis må være gradvis, fleksibel og tilpasset den enkelte.
- Tiltaket må ha fokus på ungdommens ressurser og interesser, og gi rom for å utforske hva de er gode på og hva de liker. Ungdommen må få mulighet til å prøve ulike aktiviteter, og det må være et bredt spekter av aktiviteter tilgjengelig. Tiltaket må ta utgangspunkt i hele mennesket, ikke kun arbeid og utdanning.
- Tiltaket må inneholde livsmestring, struktur og grunnleggende ferdigheter som oppmøte, hygiene, økonomi og sosial kompetanse. Fokus på relasjon, trygghet og tillit må ligge i starten, før man jobber mer målrettet mot arbeid eller utdanning.
- Det må være både gruppetilbud og individuell oppfølging. Gruppe kan brukes som sosial arena og mestringsarena, mens individuell oppfølging sikrer tilpasning. Tiltaket må være en trygg og lite «skummel» arena.
- Det må være en balanse mellom fleksibilitet og rammer. Krav og forventninger må være tydelige, men tilpasset den enkelte og riktig tidspunkt. Oppmøtekompetanse og relasjonskompetanse henger sammen.
- Tiltaket må være tilgjengelig uten ventetid, kunne starte raskt og ha varighet tilpasset behovet. Deltakelse bør ikke avsluttes før målet er nådd, og tiltaket kan følge ungdom også etter overgang til arbeid eller utdanning.

Hvordan nå målgruppen

- Målgruppen må fanges opp tidlig, gjerne allerede i ungdomsskole, og gjennom samarbeid med oppfølgingstjeneste, skole, helse og kommune. Innsatsen må komme før ungdom faller ut av skole eller arbeid.
- Det må være flere innganger til tiltaket enn Nav. Henvisning kan komme fra skole, helse, familie, frivillig sektor eller andre som kjenner ungdommen. Tiltaket må være lett tilgjengelig og ha lav terskel for deltakelse.

- Tiltaket må være oppsøkende og møte ungdom der de er. Dette kan innebære hjemmebesøk, møte på ungdommens arena eller bruk av digitale løsninger som første kontakt.
- Det må være enkelt å starte i tiltak, uten ventetid og uten omfattende byråkrati. Nav kan oppleves som en barriere, og tiltaket bør derfor ikke fremstå som «Nav-preget».
- Motivasjon og oppmøte skapes gjennom relasjoner, trygghet, relevans og interesse. Ungdom ønsker å delta i noe de opplever som meningsfullt og nyttig. Sosial tilhørighet og gruppe er viktig for oppmøte.
- Ungdom må oppleve å bli sett, hørt og trodd på. Mange trenger at noen har tro på dem og står rundt dem. For noen kan ytre motivasjon, som penger eller krav, fungere, men indre motivasjon er viktigst over tid.
- Omdømme og hvordan tiltaket fremstår er viktig. Tilbudet må være attraktivt og noe ungdom kan identifisere seg med. Mange opplever skam knyttet til tiltak, og dette må motvirkes gjennom hvordan tilbudet presenteres.

Oppfølging og metode

- God oppfølging kjennetegnes av relasjonsbygging, fleksibilitet og tilstrekkelig tid. Relasjonen mellom ungdom og veileder er avgjørende, og det må være stabile kontaktpersoner over tid.
- Ungdom bør ha én hovedkontakt i tiltaket, samtidig som det må være mulig å bytte kontaktperson dersom relasjonen ikke fungerer.
- Relasjonsbygging må komme først, og mål og krav kan introduseres senere. Tillit bygges over tid og gjennom aktivitet, ikke bare gjennom samtaler.
- Oppfølging må være fleksibel i form, sted og tid. Oppfølging bør kunne foregå utenfor kontor, og inkludere aktiviteter som tur, gaming eller praktiske oppgaver. Tilgjengelighet også utenfor vanlig arbeidstid kan være nødvendig.
- Oppfølging må ta utgangspunkt i ungdommens behov og tempo. Det må være individuell progresjon, og ungdom må få tid til å komme i gang. Fravær i starten må ikke føre til at man faller ut.
- Det må være kort tid fra ungdom ber om hjelp til oppfølging starter. Ventetid kan føre til at ungdom faller ut.
- Ungdommen må være en aktiv part i egen prosess og bidra til å definere mål. Ungdommen må være «kaptein i egen skute».
- Gruppebasert oppfølging kan skape tilhørighet, motivasjon og mestring. Gruppe gir mulighet for sosial læring og opplevelse av å bety noe for andre. Kombinasjon av gruppe og individuell oppfølging anses som hensiktsmessig.
- Det må være rom for å feile, justere kurs og prøve på nytt. Tiltaket må tåle at utvikling ikke er lineær.

Samarbeid

- Tiltaket forutsetter samarbeid mellom Nav, kommune, helse, skole, frivillig sektor og næringsliv.
- Det må etableres tverrfaglig samarbeid med faste strukturer og kontaktpunkt. Samarbeid bør være forpliktende, tydelig organisert og ha klare roller og ansvar.
- Samlokalisering av tjenester eller et felles lavterskel sted kan gjøre samarbeid enklere og mer tilgjengelig for ungdommen.
- Ungdommen selv må være en sentral del av samarbeidet og eie sin egen prosess.
- Næringslivet må kobles på tidlig og være en aktiv samarbeidspartner. Arbeidsplasser kan brukes som arena for mestring og utvikling. Arbeidsgivere trenger støtte, oppfølging og kompetanse for å inkludere målgruppen.
- Det er behov for varige samarbeid, ikke prosjektbaserte løsninger. Samarbeidet må bygges i system, ikke være avhengig av enkeltpersoner.
- GDPR og begrensninger i informasjonsdeling oppleves som en barriere. Det er behov for bedre samtykkeløsninger og enklere informasjonsflyt mellom aktører.
- Frivillig sektor må få mer forutsigbar finansiering. Samarbeid mellom aktører må styrkes, og man må unngå konkurranse som hindrer gode løsninger.

Gjennomgående hovedpunkter

- Tiltaket må være fleksibelt, individuelt og relasjonsbasert. Det krever tid, tillit og oppsøkende innsats. Ungdom må møtes der de er, og terskelen for deltakelse må være lav.
- Rask og tilpasset oppfølging er avgjørende. Tiltaket må bidra til mestring, motivasjon og inkludering.
- Bedre samarbeid og tydelig ansvar mellom aktører er nødvendig. Systemet må være mindre rigid og i større grad ta i bruk eksisterende tiltak.
- Tiltaket må bygge på ungdommens ressurser, gi mening og skape reell mulighet for deltakelse i arbeid, utdanning og samfunn.